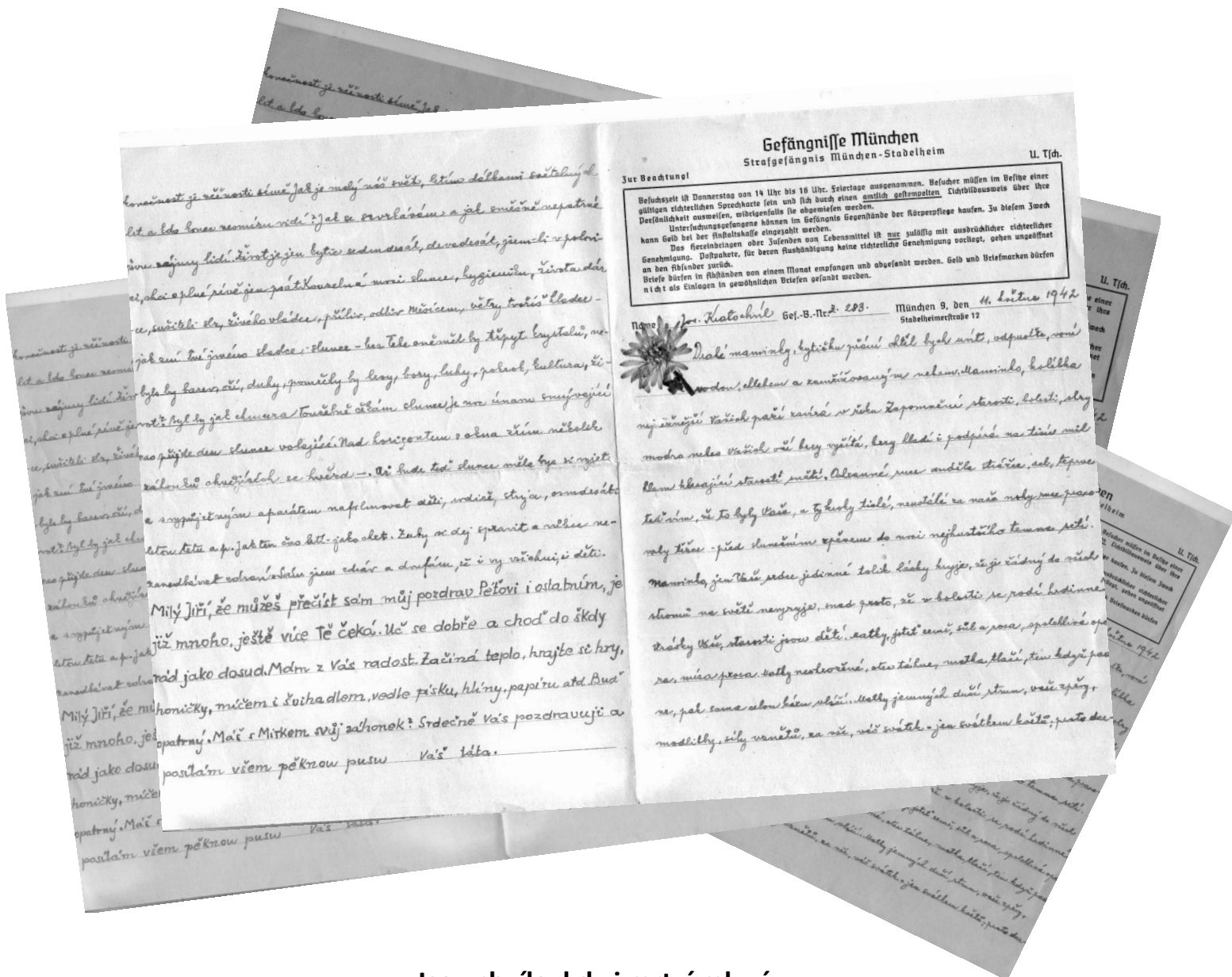

Soukromé reálné gymnázium Přírodní Škola, o.p.s.

Jsou chvíle, kdy i mrtví mluví...

aneb

Rozšířená dokumentace pozůstalosti Josefa Jana Kratochvíla

Autor: Jáchym Belcher

Jméno vedoucího práce: František Tichý

Datum odevzdání: 8. 11. 2010

Záměr

Mým původním záměrem, který jsem na začátku obhajoval, bylo shromáždit a digitalizovat dosud uskutečněné projekty studentů Přírodní Školy a vytvořit on-line archiv těchto prací. Mojí práci jsem dělal společně s Miroslavem Pavlíčkem, který se, podobně jako později i já k práci příliš neměl a proto se později stala neuskutečnitelnou z různých důvodů (množství materiálů, nedostatek času, neznalost práce s programy). Z tohoto důvodu jsem se rozhodl téma mého projektu změnit.

Mým dalším a konečným projektem bylo rozšířit práci Tomáše Kekrta týkající se odbojáře z druhé světové války Josefa Jana Kratochvíla, kterou mi nabídl pan ředitel František Tichý.

Obsah

Úvod	4
Cíle	5
Metodika	6
Josef Jan Kratochvíl	7
Rukopis	11
Výsledky a závěry	12

*Jsou chvíle kdy i mrtví mluví,
a jejich řeč je čistá jako horský pramen,
vznešená, jako píseň lesa,
je hluboká, jako hvězdná obloha.
Jen chápat je třeba, a spíš srdcem, než rozumem.¹*

---

¹ Archiv českého rozhlasu. I. Č. AF00584/2. Kratochvíl, J. – přednáška o legionáři J. Čapkovi /střelec pluku J. Žižky/. 16. 6. 1938)

Úvod

K Josefu Janu Kratochvílovi jsem se dostal díky tomu, že můj o rok starší spolužák Tomáš Kekrt měl jako praktickou maturitu zpracovat toto téma už rok přede mnou a já, jelikož mě tato práce zaujala, jsem se rozhodl kamarádovu práci poněkud rozvést. Je to práce o člověku, jenž byl za vzestupu nacistického Německa vězněn v několika věznicích kvůli tomu, že byl jedním z odbojářů. Takový osud potkal i mnoho dalších, kteří už byli, nebo ještě budou, určitě také podobně zvěčněni, ale k Josefu Janu Kratochvílovi jsme došli i díky tomu, že jeho manželka si vedla podrobný deník od doby, kdy ho zatkli, kde jsme mohli i teď po téměř 70ti letech najít jak její vyprávění, tak i přepsanou podobu jeho oficiálních dopisů a „motáků“ z oněch věznic.

V těchto dopisech se mnohé dozvídáme nejen o prostředí a životu nacistických věznic pro státní vězně, ale i o vzpomínkách pana Kratochvíla, o něm samotném a o tom, jak i přes svojí tíživou situaci v každém dopise kladl důraz na to, aby jeho manželka neměla o něj takovou starost. Právě kvůli těmto aspektům je téma mírně odlišné od osudů, nesporně také zajímavých, jiných nacisty vězněných lidí.

Vánoce u Kratochvílů před 2. světovou válkou

Cíle

- Prvním cílem mé práce bylo kvalitně digitalizovat a naskenovat hned několik materiálů. Za prvé bylo třeba shromáždit fotky již převedené do elektronické podoby, poté digitalizovat ještě naskenované fotografie Josefa Jana Kratochvíla z předválečného období a také vytvořit několik dalších ilustračních fotografií (škola, kde učil, pamětní deska ve Vršovicích apod.). Dále bylo třeba naskenovat rukopis Věry Kratochvílové, který je použit jako podklad pro knihu (viz. následující bod cílů) a také naskenovat všechny zbývající dopisy od Josefa Jana Kratochvíla, nacházející se v pozůstalostech u manželů Kratochvílových které ještě nebyly digitalizovány.
- Dalším cílem této práce bylo vytvořit knihu, která je založena na rukopisu sepsaném Věrou Kratochvílovou, manželkou Josefa Jana Kratochvíla. V tomto rukopisu se nachází velice poutavé vyprávění, jak o životě v Praze, když byl Josef Kratochvíl zatčen, tak i o návštěvách v německých věznicích za druhé světové války. Toto vyprávění je navíc proloženo přepsanými psaními a motáky² z věznic. Bohužel tyto dopisy nebyly přepsány doslovně, a proto bylo třeba je do knihy upravit podle originálů. Kniha by měla být výběrem poutavých částí deníku doplněných o ilustrační fotografie s již opravenými dopisy z vězení. Na základě komunikace s nakladatelstvím chceme připravit k vydání knihu o Josefu Janu Kratochvílovi. Tato kniha by měla být volně k dostání.
- Dalším cílem bylo opravit životopis ze sborníku Tomáše Ketrta na základě připomínek a poznámek pamětníků do finální podoby. Tento životopis potom publikovat na Wikipedii, kde by nahradil starší verzi. Tuto stránku bych zároveň doplnil o fotografie a hlavně citáty Josefa Jana Kratochvíla.
- Posledním z mých cílů bylo zařídit rekonstrukci pomníku Josefa Jana Kratochvíla v obci Křenice, kde Josef Jan Kratochvíl vyrůstal, o kterém jsem se zmiňoval již v úvodu, protože pomník je již časem zašlý a navíc se v něm nacházejí faktické chyby. Proto jsem chtěl s úřadem domluvit opravu tohoto pomníku.

---

² Moták – Nepovolené, tajně posílané psaní z vězení s obsahem nepodléhajícím cenzuře.

Metodika

- Nejprve, co se digitalizace a shromažďování materiálů týče jsme přišli navštívit manžele Kratochvílovi pobývající na Praze 6, kde se nachází dopisy, které bylo třeba naskenovat, aby bylo možné podle nich zkorigovat materiály do knihy. Manželé Kratochvílovi byli velice přívětiví, a tak jsme byli při skenování dopisů z Mnichovského vězení a ze Stuttgartu i pohoštěni (čokoládový dort, harlequin, nebo dort s ovocným želé, k čemuž bylo také podáváno kafe, nebo skvělý ovocný čaj). Naskenovali jsme přibližně 25 legálních dopisů z vězení. Ve škole jsme poté naskenovali 12 fotografií, které nám poskytla neteř Josefa Kratochvíla, Marie Klučková – Hercíková. Velice důležité bylo také naskenovat rukopis Věry Kratochvílové, což proběhlo ve škole.

Shromažďování již digitalizovaných materiálů bylo o poznání jednodušší, protože se všechny nacházely u Tomáše Kekrta, nebo Františka Tichého, kteří byli v tomto ohledu velice vstřícní. Byl vytvořen jednoduchý adresář s digitalizovanými materiály.

- V přípravě knihy jsem postupoval tak, že jsem ve spolupráci s vedoucím práce vytvořil zkrácenou podobu rukopisu, jakožto podklad pro vytvoření knihy. Dopisy v rukopise, které jsem podle vytištěných skenů dopisů opravil, aby se shodovali s originálem. Bohužel nastal jistý problém a to ten, že díky nekvalitnímu černobílému skenu se stalo to, že dva z 25 digitalizovaných dopisů byly nečitelné. Kniha proto bude zcela dotvořena až po termínu odevzdání této práce. Dále jsem vybral fotky, které se budou nacházet v knize.

Poté, co byla kniha téměř hotová, jsem kontaktoval nakladatelství Geum, abych zjistil, jak mám knihu upravit, aby byla vhodná pro vydání, případně kolik by vydání knihy stálo a za jak dlouhou dobu by byla kniha k dostání. Obratem jsem dostal seznam věcí, které je třeba ohledně vydání ujasnit. Dále budu pokračovat po termínu odevzdání prací.

- Od paní Kratochvílové, Marie Klučkové a Marty Tiché jsem dostal vytisknutou podobu životopisu s připomínkami, které jsem následně do životopisu zapracoval. Tento životopis byl poté vložen na českou Wikipedii doplněn o fotografie a úryvky z dopisů.
- Ohledně pomníku bylo práce nejméně. Byl jsem v kontaktu s panem Milošem Princlem z křenického zastupitelstva. Již dříve jsem se dozvěděl, že obnovu pomníku s panem starostou Josefem Tvrdíkem také plánovali, proto byl průběh událostí o poznání kratší. Po komunálních volbách v říjnu 2010 jsem s panem Princlem telefonoval znovu a zjistil jsem, že obec je již v kontaktu s jistou kamenickou firmou a že během tří týdnů bude možné dojednat detaily ohledně obnovy pomníku. V komunikaci budu nadále pokračovat.

Josef Jan Kratochvíl

RNDr. Josef Jan Kratochvíl se narodil dne 11. května 1906. Oba jeho rodiče i širší příbuzenstvo žili na Říčansku. Když se jeho rodiče Antonín Kratochvíl a Alžběta Burianová v roce 1902 brali, byli velmi mladí a chudí. V té době pracovali a žili v podnájmu na statku v Nedvězí u Řičan, kde se také Josef narodil. Krátce nato si jeho rodiče nejprve pronajali a později i odkoupili (na hypotéku, kterou spláceli celý život) domek v nedalekých Křenicích. V této době si jeho maminka udělala zdravotnický kurz a zkoušky a dalších několik desetiletí pracovala jako porodní asistentka (dříve tzv. „porodní bába“) nejen v Křenici, ale i v okolních vsích. Dle vzpomínek pamětníků byla zkušená, šikovná, rozumná, energická. Proto ji lidé vyhledávali i pro radu a pomoc v nemoci, nebo i jiných problémech. Byla velice obětavá. Josefův otec pracoval zpočátku jako zedník, později, když k majetku přibyly polnosti tak hospodařil na polích a sám říkával, že „práci má rád“. Když procházel obcí, nebo jel na pole, na každého souseda dovedl vesele promluvit a zažertovat. Byl to také vynikající vypravěč.

Nejprve se manželům Kratochvílovým narodila dcera Tonička, ale v půl roce zemřela. V roce 1910 se narodila dcera Marie³. Během dalších let se jim narodila dvojčata Růženka a Blaženka, ale obě záhy zemřely. V roce 1919 přichází na svět dcera Markéta⁴. Obě mladší sestry musel Josef doma hlídat. Vzpomínal, jak jednou malá Maruška strhla se stolu do postele hořící lampu. Pepa nejprve duchapřítomně oheň uplácal a pak teprve s pláčem běžel pro maminku. Oba rodiče vedli všechny své děti k pracovitosti a zbožnosti, od malička musely doma i v hospodářství pomáhat.

Prvních pět let školní docházky strávil v Obecné škole v nedalekých Slušticích a do měšťanské školy (dnešní 2. stupeň ZŠ) chodil v Říčanech. Kratochvílovi byli ze vsi první, kdo své dítě do měšťanské školy posílali, malý Josef, ale školu zvládal dobře, takže se stal dobrým příkladem a postupem několika let křenických dětí docházejících do Řičan přibylo.

Po absolvování jednoročního učebního kursu na Královských Vinohradech vstoupil v roce 1921 na První český státní učitelský ústav v Praze II (1921 – 1925). Zde složil 10. června 1925 svou první maturitu. Aby mohl studovat v Praze, musel si podnájem, na který jeho rodiče neměli. Proto si během studia přivydělával doučováním slabších spolužáků i dozory na hřištích na Karlově náměstí a v Družinách mládeže v Braníku. Proslul zde mj. hraním loutkového divadla a nacvičením mnoha her s dětmi, které mu byly svěřeny.

V letech 1925 – 1927 studoval na Vysoké škole pedagogických studií (další studium bylo mj. ovlivněno ekonomickou krizí a nedostatkem učitelských míst). Poté následovala v červnu 1933 druhá maturita na reálce v Praze. V této době bydlel na studentské koleji na Hradčanech. Protože měl Josef Kratochvíl veliký zájem o přírodní vědy, přihlásil se ještě na

---

³ Marie Hercíková, roz. Kratochvílová, nar. 2. 10. 1910 absolvovala po maturitě rodinnou školu a učitelský kurz. Pracovala jako učitelka pracovních činností a přírodopisu na základních školách. V roce 1937 se provdala za kamaráda svého bratra Františka Hercíka a měla s ním pět dcer a syna, který zemřel na černý kašel v 8 měsících. Většinu života žili v Praze – Vršovicích. Zemřela 9. 12. 1983.

⁴ Markéta Kratochvílová, nar. 3. 7. 1919 po maturitě vystudovala VŠUP a vyučovala na střední odborné škole výtvarné na Hollarově náměstí. Celý život zůstala svobodná. Zemřela 3. 9. 1957.

Přírodovědeckou fakultu Karlovy university, kde vystudoval přírodopis a tělocvik. Své vzdělání si doplnil studiem v zahraničí a to v Německu (1926, 1927, 1930), Dánsku (1927) a Švédsku (1927, Medical faculty of Lind). Díky nově nabytému vzdělání se mohl rozhodnout: buď se stát vědcem, nebo učitelem. Rozhodl se pro pedagogiku.

Své učitelské dráze se Josef Kratochvíl věnoval s nadšením od roku 1932. Nejprve působil jako výpomocný učitel na II. státním československém reálném gymnáziu v Praze II (od 1. září 1932 do 31. ledna 1933). Krátce zastával post prozatímního profesora Státního československého koedukovaného ústavu učitelského v Opavě (od 27. června 1933 do 1. září 1933). A nakonec zakotvil jako definitivní profesor na reálném gymnáziu v Praze - Vršovicích (od 1. září 1933 až do 15. května 1940). Působil jako docent vysoké školy pedagogické v Praze a ředitel soukromé školy profesorů tělovýchovy v Praze.

Kratochvíla kromě přírodních věd velmi zaujala tělovýchova a sport. Už v době studií publikoval řadu článků v různých časopisech (mj. Nová tělesná výchova, Na stráž, Časopis profesorů tělocviku, Sokol, Antropologie, Dnešní studenti ad.). Rozsáhlá byla i jeho přednášková činnost. Lidem byl dobře známý hlavně z rozhlasu. Jako první u nás totiž zavedl rozhlasovou relaci ranní rozcvičky „Vesele do nového dne“. Návody na cvičení publikoval i ve formě článků a později knih: Cvičte s námi; Zdraví, síla, krása; Ve zdravém těle zdravý duch a které měly velký ohlas⁵. Natočil také řadu gramofonových desek se cvičením při hudbě („His Master's Voice“ – Ve zdravém těle zdravý duch, Lyžařské cviky, Zdravotní gymnastika, Zdravotní cvičení). V roce 1939, byť i za okupace, reprezentoval československou tělovýchovu na slavnostních tělocvičných hrách Lingiadě ve Stockholmu a při té příležitosti byl přijat samotným švédským králem.

Pořádal četné přednášky a kurzy, psal mnoho odborných tělovýchovných článků do různých časopisů a byl také instruktorem Masarykovy letecké ligy. Vytvořil testy fyzické inteligence (ve spisech přírodovědecké fakulty – Řivnáč, Praha) a natočil řadu desek pro cvičení s hudbou (Ve zdravém těle zdravý duch). Vydal také několik knih o tělovýchově (Cvičte s námi /Orbis/). V roce 1939, byť i za okupace, reprezentoval československou tělovýchovu na slavnostních tělocvičných hrách Lingiadě ve Stockholmu a při té příležitosti byl přijat samotným švédským králem.

Vojenskou službou si prošel celkem třikrát. Poprvé od 1. října 1929 do 14. prosince 1929. Podruhé od 1. listopadu 1933 do 16. října 1934 a potřetí při všeobecné mobilizaci od 24. září 1938 do 12. října 1938.

Mimo učitelské a publikační práce a činnosti v rozhlase se Josef Jan Kratochvíl stal instruktorem Státních tělovýchovných kurzů, branné výchovy, Svazu junáků a českých lesních škol a také instruktorem Masarykovy letecké ligy. Na spolupráci s ním vzpomíná i odbojář ing. B. Janáček⁶: „Dr. Josefa Kratochvíla jsem poznal jako šestnáctiletý, když jsem byl v roce 1938 vybrán do I. české lesní školy pro výchovu skautských činovníků v Horce nad Sázavou.

⁵ Výtvarné řešení knih svěřil svému příteli učiteli Jaroslavu Lebedovi, který byl za nacistické okupace postižen stejným osudem jako Kratochvíl.

⁶ „Bojovali za nás“, str. 177

Byl jsem tehdy nejmladším posluchačem. Ve sboru instruktorů přednášel dr. Josef Kratochvíl, který s prof. V. Šmidrkalem řídil tělesnou výchovu. Dr. Kratochvíla jsme měli všichni bez výjimky rádi. Pro jeho dobrou, přátelskou a otevřenou povahu a jednání, pro jeho zásadovost a důslednost. A zejména pro jeho zvláštní a pěkný vztah k nám chlapcům a mladým lidem vůbec. S ním i ostatními instruktory jsme si vzájemně tykali a přesto to nijak nesnižovalo jejich autoritu. Spíše naopak. Rozhovory s dr. Kratochvílem, ať již v době táborového zaměstnání, při výcviku, ale zejména u táborových ohňů, to bylo pro nás chlapce otevírání nových pohledů na život a svět, na vztah mezi lidmi, na vztah ke státu, národu, k ostatním zemím – viděno jeho očima a jeho životní moudrostí. A jeho promluvy a připomínky k problematice tehdejší dramatické doby, kdy pevně věřil, že se můžeme s úspěchem bránit německému fašismu ... nás posilovaly. To byly chvíle, na které se nezapomíná celý život.“

Vojenskou službou si prošel celkem třikrát. Poprvé od 1. října 1929 do 14. prosince 1929. Podruhé od 1. listopadu 1933 do 16. října 1934 a potřetí při všeobecné mobilizaci od 24. září 1938 do 12. října 1938.

V únoru 1935 se Josef Kratochvíl oženil s RNDr. Věrou Machovou a již v prosinci toho roku se jim narodil první syn Jiří. V září roku 1939 potom syn Petr. V těchto letech bydleli ve vile ve Vostrovské ulici v Praze 6.

Bezprostředně po 15.3.1939 se Josef Jan Kratochvíl zapojil do protifašistického odboje. Navázal spolupráci s prof. Vojtěchem Čížkem, se kterým se znal již dříve z práce ve Svazu středoškolských profesorů. Ten byl duší ilegální organizace Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ), jejím čelním představitelem se stal i Josef Jan Kratochvíl. Jeho činnost byla mnohostranná a přesahovala hranice tehdejší Velké Prahy. Stal se důvěrníkem mezi PVVZ a vojenskou odbojovou organizací Obrana národa. Nadále pracoval jako profesor tělocviku a dobrovolný pracovník s mládeží (Sokol, Junák, lesní školy, tábory v přírodě), kde se snažil mladé lidi orientovat protifašistickým směrem. Za pomoci dalších spolupracovníků zřídil „velocipédovou službu“, prostřednictvím které získával informace z venkova a poskytoval je vedení PVVZ. Byt Kratochvílových ve Vostrovské ulici se stával místem schůzek ilegálních pracovníků.

Již několik týdnů po začátku okupace mj. na popud Josefa Jan Kratochvíla vznikly ilegální skupiny na Kolínsku, Kutné Hoře, Havlíčkově Brodě, Čáslavi, Chotěboři, Humpolci, Pelhřimově a Přibyslavi. V jejich rámci byl vydáván, rozmnožován a rozšiřován ilegální časopis V boj. Část těchto skupin byla však gestapem odhalena a jejich členové pozatýkáni již koncem roku 1939. Ilegální činnost Josefa Jan Kratochvíla spočívala také ve shromažďování zbraní a polních telefonů, které měl k dispozici z branných cvičení. Tato činnost nebyla zpočátku gestapu známa, ale přišlo na ni později cestou lsti.

Na zatčení Josefa Jan Kratochvíla se gestapo připravovalo delší dobu. Dům Kratochvílových byl sledován a tak byla mj. odhalena i tajná schránka určená na předávání zpráv v rámci odbojové skupiny. Jeho manželka vzpomínala, že již několik dní před zatčením ji sousedé v obchodě upozorňovali, že je gestapo pravděpodobně sleduje. Josef Jan Kratochvíl byl zatčen ve svém bytě bezprostředně po příchodu z práce – ze školy ve středu 15. května 1940. Všechny připravené únikové cesty byly zmařeny.

Nakonec byl Josef Kratochvíl dne 15. května 1940 zatčen gestapem za odbojovou činnost a členství v odbojové organizaci Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ) a uvězněn v Pankrácké věznici. V té pobýval do 19. prosince 1940. Poté byl přesunut do terezínské Malé pevnosti, kde přebýval od 19. prosince 1940 do 11. února 1941. V Mnichově – Stadelheimu byl vězněn od 11. února 1941 do dubna 1943. Následně ho uvrhli do žaláře ve Stuttgartu a to od dubna 1943 do 31. srpna 1943, kdy byl ve věku 37 let popraven. Rozsudek nad ním byl vynesena 15. května 1943 také ve Stuttgartu.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA.

Škola: STÁT. ČESKOSLOV. REALNÉ GYMNASIUM V PRAZE XIII.

Číslo katalogu: 30

Výroční vysvědčení.

Kratislav Schreiber

narozený dne 29. června 1924 v Praze
 v zemi české, náboženství československého
 žák druhé C třídy, nabývá za školní rok 1936/37 tohoto vysvědčení:
 Chování: zcela uspokojivé

Pospěch			
v předmětech povinných		v předmětech nepovinných	
v náboženství	výborný	ve zpěvu (rel. pov.)	výborný
československém	chvalitebný	/	/
německém	chvalitebný		
latinském	+		
francouzském	+		
v dějepise - ve vlastním	výborný	Stupeň celkového prospěchu:	
v zeměpise	výborný		
v matematice	dobrý	s vyznamem	
v přírodopise	výborný		
v chemii	+	Zameškané hodiny v druhém pololetí:	
ve fyzice	+		
v rysování	+	celkem <u>+</u> , z nich neomluveno <u>+</u>	
v kreslení	dobrý		
v psaní (v I. pololetí)	+		
v tělocviku	výborný		

v Praze XIII. dne 26. června 1937.

Josef Bilík ředitel, *Jáchym Belcher* třídní profesor.

STUPNICE	Chování:	zcela uspokojivé	uspokojivé	uspokojivé	nezákladné	—
ZNÁMEK	Prospěch:	výborný	chvalitebný	dobrý	dostatečný	nedostatečný
Stupeň celkového prospěchu:	s vyznamem	prospěl (á)	prospěl (á)	nedostatečný	zcela nedostatečný	—

C. 805-74 (I.—IV.) — Všechna práva vyhrazena. 1937. — 2-1080.

Podepsané vysvědčení jednoho ze
žáků Josefa Jana Kratochvíla Jaroslava Schreibera.

Rukopis

Rukopis RNDr. Věry Kratochvílové, který byl pracovně nazván „Zatčení RNDr. Josefa Kratochvíla“ vznikl již v období po konci druhé světové války, za které byl Josef Jan Kratochvíl popraven. Přesné datum vzniku není známo.

V tomto rukopise se nachází ručně psaný text ve třech sešitech formátu A5 svázaných k sobě. Text v tomto rukopise tvoří přibližně 179 stránek. Obsahuje vzpomínky RNDr. Věry Kratochvílové z doby, kdy byl její manžel Josef Jan Kratochvíl vězněn v nacistických věznicích a ne zcela doslovný přepis většiny dopisů a motáků z vězení, které posílal její manžel.

Na tvorbě tohoto rukopisu se kromě RNDr. Věry Kratochvílové prý podílela i sestra Josefa Jana Kratochvíla, Marie Kratochvílová - Hercíková. Rukopis byl, podle toho, co jsem se při práci dozvěděl, původně určen k veřejné publikaci, ale vydat se ho nepodařilo, neboť po válce v Čechách nastoupili komunisté, kteří sice podporovali knihy o odbojářích, ale bohužel jen u lidí, kteří se účastnili východního odboje, což Josef Jan Kratochvíl, bohužel, nebyl. Díky těmto nepříznivým událostem rukopis nikdy nebyl publikován a tím pádem se stal jen součástí pozůstalosti rodiny Kratochvílových a téměř 70 let ho nikdo neprohlížel. Objeven byl až v březnu 2009 v pozůstalostech Marie Kratochvílové – Hercíkové a okamžitě se stal podkladem pro práci Tomáše Kekrta a o rok později i mé.

V tomto rukopise se nacházelo velice poutavé vyprávění Věry Kratochvílové doplněné dopisy jejího manžela, které byly ovšem přepsané ručně a proto trochu zkrácené, či drobně upravené. Z tohoto důvodu bylo třeba části rukopisu upravit podle originálních dopisů Josefa Kratochvíla z vězení.

Věra Kratochvílová - Machová

Výsledky a závěry

- Podařilo se nám digitalizovat všechny námi nalezené pozůstalosti. Celkem se zachovalo 25 dopisů z let 1941 - 1943, které jsou v držení rodiny Josefa Kratochvíla. Dále jsme naskenovali zachovalé fotografie (celkem 33) zachycující JK v období před 2. světovou válkou a získali jsme vysvědčení jednoho z bývalých žáků Josefa Jana Kratochvíla prof. Jaroslava Schreiberera. Do digitální podoby byl převeden i rukopis Věry Kratochvílové. Dokumentace byla doplněna fotografiemi současného stavu rodného domu JK, domu ve kterém bydlel v době zatčení, pomníku v Křenicích a školy v Říčanech, kterou navštěvoval.
- Z rukopisu sepsaného RNDr. Věrou Kratochvílovou byly poté, jako podklad pro knihu, vybrány zajímavé části. Dopisy z těchto částí byly zkorigovány podle originálů, které nám poskytla rodina Kratochvílových.

V knize, založené na deníku Věry Kratochvílové, se nachází dopisy Josefa Jana Kratochvíla, vězněného v nacistických věznicích od roku 1941 až do roku 1943, kde vzpomíná na dětství, rodinu, ženu, děti a přátele, také vypráví o svém životě ve vězení (téměř vždy jsou dopisy podány tak, aby to vypadalo, že se ve vězení má velice dobře) a jeho dojmech z obyčejných věcí. V dopisech se taky velice často nachází básně Josefa Jana Kratochvíla. Kniha také obsahuje vyprávění Věry Kratochvílové, vzpomínající na manžela, vyprávějící co svých návštěvách ve vězeních a samozřejmě také jejích dojmů z dopisů z dálky.

Kniha má okolo 110 stran formátu A5, přičemž obsahuje dopisy legální i nelegální posílané z věznic. Těchto dopisů a motáků je dohromady Přibližně 40, z čehož většina jsou motáky. V knize lze najít necelou desítku černobílých fotek Josefa Jana Kratochvíla pořízených před 2. Světovou válkou.

Když jsme byli s knihou téměř hotovi, kontaktovali jsme nakladatelství Geum, s nímž škola již spolupracuje, a dohodli s ním podrobnosti ohledně rozsahu textu, fotografií apod.

- Životopis, který byl součástí i předchozí práce o Josefu Janu Kratochvílovi, byl na základě připomínek pamětníků doladěn a již je v konečné, veřejně publikovatelné podobě.

Stránky, které jsou o Josefu Janu Kratochvílovi na Wikipedii, byly vytvořeny Tomášem Kerktem a Matoušem Bičákem. V průběhu mé práce jsme však k tomuto článku dostali nějaké připomínky, a dokonce se nám podařilo získat i fotografie, stránka byla proto opravena a obohacena o další informace. Nyní tam můžete najít, jak upravený text životopisu, tak i několik citátů a 2 další fotky Josefa Jana Kratochvíla.

- V obci Křenice, kde Josef Jan Kratochvíl žil v dětství byla po druhé světové válce vytvořena památná mramorová deska, která byla umístěna na již stojící památník obětem první světové války. Pomník je ale po tolika letech již ve špatném stavu (lišejníky, omlet deštěm). Na památníku stojí:

„Památka

RNDr. Josefu Kratochvílovi

Nar. 11. V. 1906

popraven byl 31. VIII. 1942

pro vlast rukou nacistů.

•

Tvá oběť nebyla zbytečná.“

Jako jeden z cílů jsem si stanovil mimo jiné i zařídit obnovu tohoto pomníku. Po kontaktu s místními úřady a starostou Josefem Tvrdíkem jsme zjistili, že jsou zdejší zastupitelé našemu návrhu nejen otevření, ale dokonce i o restauraci pomníku uvažovali sami. Je zde také možnost, že bude vystavěn pomník speciálně pro Josefa Jana Kratochvíla a jeho desku. Člen zastupitelstva Miloš Princ nám začátkem listopadu sdělil, že již jsou v kontaktu s kamenickou firmou a že během několika týdnů, kdy již má být vše dohodnuto, budeme moci dojednat detaily.

Rodiče Josefa Jana Kratochvíla

Zdroje

Tomáš Kekrt – Josef Jan Kratochvíl, oběť 2. Světové války, SRG Přírodní Škola o.p.s., Praha
2009